

Курган Н.В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Фартушняк О.В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНИХ РІШЕНЬ BAS ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Попри воєнний стан в Україні поглиблюється цифровізація економічно-суспільного життя. Параметр Глобального інноваційного індексу «Інфраструктура» для України у 2024 р. склав 75,6, перевищивши рівні попередніх років – 72,6 (2023 р.), 74,9 (2022 р.) [1]. Уряд дотримує стратегії всебічної інформатизації, розбудовуючи законодавство щодо віртуальних активів, цифрових валют, реалізуючи національні проекти «Дія. Бізнес», «EU4Business», «Nazovni» [7] для організаційної, нормативно-правової, дипломатичної, логістичної інформаційної підтримки вітчизняних компаній. Цифрова трансформація економіки – загальносвітова тенденція. В Україні цей об'єктивний процес посилюється, масштабується та пришвидшується цілеспрямованим державним регулюванням.

D.-R Knudsen емпірично довів, що бухгалтерський облік історично еволюціонує по мірі розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [1]. Згідно робіт Бруханського Р. Ф., Спільник І. В., Тенюх З. І., Пелех У. В., імплементація діджитал-технологій до сфери бухгалтерського обліку відбувається послідовно та поетапно – процес розпочався з оцифрування бухгалтерської документації та звітності (етап 1), далі розповсюдився на облікові інструменти та виразився у масовому переході від паперової бухгалтерії до облікових баз даних (етап 2). У теперішній час масштабується цифровізація комунікаційних процесів обміну обліковими даними (етап 3) і водночас започатковано розгортання цифрового простору із суцільно автоматизованою генерацією, обробкою, наданням цифрової облікової інформації (етап 4) [4]. Феденько С. М., Плекан М. В., Юрченко О. А. описали традиційні та перспективні цифрові інструменти автоматизації бухгалтерського обліку на українських підприємствах. Облік поступово апробує новітні технології (хмарні технології, нейромережі, штучний інтелект, блокчейн) та вбирає ті елементи інноваційних ІТ, що збільшують точність і швидкість обробки та підвищують якість облікових даних. Павелко О. В., Корольок Т. М., Мазуренок О. Р., Томчук В. В., Шмигель О. Є., Панасюк В. М., Бурденюк Т. Г. обґрунтували, що невдовзі бухгалтерський облік модернізується до стану цифрового обліку – усі бізнес-транзакції суб'єктів господарювання зберігатимуться у облікових базах у формі цифрових записів, придатних до швидкісної машинної обробки. Бухгалтерські бази буде інтегровано з усіма управлінськими підсистемами (веб-сайт компанії, CMS, CRM, HRM, EAM, Workflow тощо), а також з зовнішніми сервісами, необхідними для обліку й адміністрування (платіжні системи, клієнт-банк, сервіси електронного документообігу, кабінет платника податків тощо).

З огляду на подані факти, в поточних умовах інтенсифікації цифрової трансформації економіки України [7] для професійного росту фахівців з обліку та аудиту визначальними є цифрові навички (digital skills). Пріоритетом підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» вбачається набуття ними саме цифрових компетентностей у сфері облікових систем.

Метою роботи є обґрунтування вибору бухгалтерських програмних продуктів на прикладі конфігурацій BAS для цілей дистанційного навчання здобувачів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Облік і аудит».

Співак С. М., Плаксінко В. Я., Онищенко В. Є., Макарович В. К., Ростока М. Л., Пуцентайло П. Р., Бабич Л. М., Антоненко Н. В. довели нагальну необхідність формування фахових цифрових компетентностей майбутніх обліковців та запропонували програмні засоби, які можуть використовувати для цього вищі навчальні заклади. В умовах воєнного стану для університетів, що вимушено працюють за дистанційною формою навчання, оптимальним вибором є хмарні бухгалтерські сервіси.

Кафедрою обліку та бізнес-консалтингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця розроблено освітні програми бакалаврського [5] та магістерського [6] рівнів для професійної підготовки фахівців з обліку та

оподаткування, у відповідності до Стандартів вищої освіти за спеціальністю 071. Особливу увагу приділено формуванню навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій, у першу чергу програм автоматизації фінансового, податкового, управлінського обліку та фінансового аналізу. Структурно-логічну схему викладення дисциплін розроблено із дотриманням принципів доступності та послідовності та – від простого до складного. Аналогічний підхід передбачений і при навчанні здобувачів програмам професійного профілю.

На ринку облікових систем автоматизації бізнесу представлено численну кількість хмарних і локальних програмних продуктів, які за складністю функціоналу можна класифікувати так:

1. програми, створені для ведення податкового обліку та звітування (наприклад, «COTA», «Webzvit», «FREDO», «M.E.Dok», «Арт-Звіт Плюс», «Taxer»);
2. «міні-бухгалтерії» (наприклад, «BookKeeper», «Інфо-бухгалтер», «SMARTFIN.UA» «Dilovod»);
3. комплексні бухгалтерські програмні рішення, у тому числі:
 - 3.1. компонентні програми зі сталим стандартизованим рішенням (наприклад, «BAS: Бухгалтерія», «Облік Saas», «Master: Бухгалтерія», «Дебет Плюс», «jSolutions»);
 - 3.2. модульні програми, організовані як набір програмних додатків (наприклад, «iBuh.Online», «IT-Enterprise: Бухгалтерія», «ISpro»);
4. ERP-системи (наприклад, «IFS Applications», «TechExpert», «Microsoft Dynamics AX», «SAP Business One», «BAS ERP», «BJet»).

Раціональним вбачається навчання здобувачів-обліковців користуванню програмами кожної з відокремлених класифікаційних множин, від простих «міні-бухгалтерій» до комплексних ERP-систем. Опанування певної програми за кожною групою надаватиме здобувачам здатність до використання й інших програм цієї групи, бо продукти однієї групи мають однакове призначення, близький функціонал та схожий інструментарій. При цьому перед вищим навчальним закладом постає проблема вибору конкретних програмних продуктів, при вирішенні якої треба врахувати:

- форму навчання у ВНЗ (очна або дистанційна);
- вартість доступу педагогічного персоналу та здобувачів до програмного продукту;
- технічна підтримка та вчасне оновлення інформаційних баз;
- дотримання систематичності та послідовності при опануванні здобувачами програм.

Кафедра обліку і бізнес-консалтингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця пропонує освітньо-професійні програми «Облік і аудит» для здобувачів першого (бакалаврського) [5] та другого (магістерського) [6] рівнів вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». У табл. 1 зазначено освітні компоненти (навчальні дисципліни), за якими заплановано виконання лабораторних робіт у бухгалтерському програмному середовищі. Програмним рішенням цифрового облікового супроводу може стати хмарний сервіс «Edu.iBuh.Online», який співпрацює з навчальними закладами та надає здобувачам і викладачам онлайн-доступ до продуктів BAS [2].

Таблиця 1. Комплексне навчання здобувачів обліковим системам за компонентами освітньо-професійних програм «Облік і аудит» [5; 6]

Курс	Освітні компоненти (навчальні дисципліни)	Вид облікових систем	Програмний продукт BAS
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» [5]			
2	«Бухгалтерський облік» (обов'язкова)	«міні-бухгалтерія»	«BAS Малий бізнес»
	«Фінансовий облік» (обов'язкова)		
3	«Фінансовий облік» (обов'язкова)	компонентна або модульна програма	«BAS Бухгалтерія» або «BAS Бухгалтерія КОРП»
	«Комп'ютерні облікові системи» (обов'язкова)		
4	«Облік валютних операцій» (вибіркова)		
	«Комплексний тренінг» (обов'язкова)		
Другий (магістерський) рівень вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» [6]			

1м	«Облікові інформаційні системи в фінансовому менеджменті та стратегічному аналізі» (обов'язкова)	модульна програма або ERP-система	«BAS Комплексне управління підприємством» («BAS КУП»)
	«Облік діяльності та управління витратами підприємств» (обов'язкова)		
	«Фінансова звітність за міжнародними стандартами та її аналіз» (обов'язкова)		

Освітніми програмами [5; 6] кафедри обліку і бізнес-консалтингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця передбачається послідовне опанування здобувачами облікових систем різних рівнів складності – спочатку навчання «міні-бухгалтерії», потім отримання практичних навичок роботи у середовищі комплексних бухгалтерських програмних рішень, а на рівні магістратури – набуття вмінь роботи із ERP-системами (табл. 1). В поточних умовах воєнного стану ХНЕУ ім. С. Кузнеця надає освітні послуги за дистанційною формою, тому облікові системи для навчання здобувачів мають бути із хмарним доступом. Як доречний варіант оцінюється співпраця з хмарним сервісом «Edu.iBuh.Online» [2], який забезпечує онлайн-доступ до «BAS Малий бізнес», «BAS Бухгалтерія», «BAS Бухгалтерія КОРП», «BAS КУП».

На другому курсі бакалаврату у третьому семестрі викладається дисципліна «Бухгалтерський облік», у четвертому семестрі – «Фінансовий облік». Лабораторні роботи за цими дисциплінами планується проводити у програмному середовищі «міні-бухгалтерії» – «BAS Малий бізнес» (табл. 1). Здобувачі отримають вміння автоматизованого обліку господарської діяльності мікропідприємства, набудуть практичних навичок заповнення первинних документів за оптовою, роздрібною торгівлею та нескладним виробництвом, а також складання електронної спрощеної фінансової звітності.

На третьому курсі бакалаври заповнюватимуть більш складні інформаційні бази рівня малого або середнього виробничого підприємства, яке здійснює окрім основної діяльності також фінансову та інвестиційну. Відповідні лабораторні роботи передбачені за дисциплінами «Фінансовий облік» та «Комп'ютерні облікові системи». Для цього доцільні програми «BAS Бухгалтерія» або «BAS Бухгалтерія КОРП» (табл. 1). Здобувачі не тільки засвоюють практичні прийоми внесення і обробки даних у інформаційні бази, а й систематизують попередньо отримані теоретичні знання, отримують навички оформлення бухгалтерських документів та організації документообігу, як внутрішнього, так і зовнішнього (із контрагентами, банками, державними службами). Також увага приділяється навчанню прийомам пошуку та аналізу облікових даних у інформаційній базі, з використанням оборотно-сальдових та інших аналітичних відомостей. Здобувачі оформлюють у персоніфікованих базах первинні документи, формують та перевіряють бухгалтерські проводки за ними, фіксуючи електронним подвійним записом різні види господарських операцій підприємства. Підсумком стає складання електронної повної фінансової звітності за квартал.

Четвертий курс бакалаврату передбачає здобуття навичок обліку операцій із нерезидентами, вираженими у іноземній валюті, при виконанні лабораторних робіт за вибірковою освітньою компонентою «Облік валютних операцій». Перевіркою цифрових компетентностей здобувачів, отриманих на першому рівні вищої освіти, є «Комплексний тренінг» у формі ділової гри, що імітує електронний документообіг та бізнес-операції кількох підприємств між собою та проводиться із залученням трьох інформаційних баз. Оптимальне програмне забезпечення для лабораторних робіт 4 курсу – «BAS Бухгалтерія» або «BAS Бухгалтерія КОРП» (табл. 1).

Передбачається, що здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти отримують цифрові навички роботи із ERP-системами середніх та великих компаній, працюючи у програмному середовищі «BAS КУП» (табл. 1). Фокус навчання зміщується від стандартизованого фінансового обліку на управлінський та стратегічний облік для формування у здобувачів вмінь інтерпретувати й використовувати дані обліку та звітності для прийняття управлінських рішень.

При проведенні лабораторних занять із бухгалтерськими базами для набуття здобувачами програмних результатів [5; 6] використовуються такі методи навчання: ділової гри, проблемного викладення, пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий.

Метод ділової гри є базовим і центральним при опануванні функціоналу усіх облікових конфігурацій («BAS Малий бізнес», «BAS Бухгалтерія», «BAS Бухгалтерія КОРП», «BAS КУП») за

дисциплінами, зазначеними у табл. 1. Сукупність завдань за всіма лабораторними роботами кожного навчального курсу імітує реальну господарську діяльність певного підприємства за квартал. Для більшої реалістичності завдання супроводжуються ілюстративним матеріалом, у якому подано реєстраційні та первинні документи, що опосередковують описані у завданні бізнес-операції. Здобувач отримує доступ до інформаційних баз та виконує професійні обов'язки в ролі головного бухгалтера. «Комплексний тренінг» являє собою ускладнену комунікаційною взаємодією ділову гру із елементами командного навчання. Елементи гейміфікації у навчанні забезпечують моделювання змісту професійної діяльності для її усвідомлення майбутнім фахівцем.

Метод проблемного викладання полягає у особисто-діяльнісному наданні знань здобувачам при заповненні інформаційних баз. Викладач детально пояснює алгоритм облікових дій для цифрового відтворення певних господарських операцій, далі на підставі цього здобувачі самостійно вносять до баз дані щодо аналогічних ситуацій. Наприклад, виконавши із викладачем розрахунок і виплату заробітної плати за місяць для одного підрозділу, здобувачі надалі автономно обліковують розрахунки із персоналом іншого підрозділу за наступний місяць.

Пояснювально-ілюстративний метод застосовується кафедрою обліку і бізнес-консалтингу при проведенні будь-яких лабораторних робіт. На початку кожного заняття викладач відкриває свою навчальну облікову базу та детально пояснює методику, послідовність, відмінності складання електронних документів у бухгалтерській конфігурації за темою, що вивчається. При онлайн-навчанні демонстрація виконується із використанням програмного сервісу Zoom.

Частково-пошуковий метод передбачає активний пошук здобувачами шляхів вирішення завдань щодо облікового відображення у інформаційній базі ситуацій господарювання за аналогією з методичними рекомендаціями до попередніх тем. Наприклад, отримавши повні та детальні вказівки викладача щодо порядку оформлення у базі електронних документів на продаж готової продукції та товарів, здобувачі мають автономно розібратися з алгоритмом реалізації запасів.

Проходження здобувачами повного циклу професійної підготовки, розробленого кафедрою обліку і бізнес-консалтингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця, забезпечує формування ґрунтовних цифрових знань, вмінь та навичок користування різними видами облікових систем для вирішення професійних завдань на майбутніх посадах помічника бухгалтера, головного бухгалтера, економіста-аналітика, аудитора, фінансового директора. Проведене авторами дослідження виявило доцільність цифрового супроводу дисциплін освітніх програм кафедри [5; 6] програмними продуктами BAS. Виявлено, що спектр BAS-конфігурацій, що пропонуються університетам для навчальних цілей хмарним сервісом «Edu.iBuh.Online» [2], відповідає вимогам кафедри обліку до змістового наповнення та функціоналу бухгалтерського софту для виконання лабораторних робіт різних рівнів складності, забезпечуючи цим послідовність навчання. Практична значимість дослідження полягає у винесенні на розгляд кафедри обліку і бізнес-консалтингу питання використання у навчальному процесі програм BAS.

Перелік використаної літератури:

1. Global Innovation Index. Available at: <https://www.wipo.int/web/global-innovation-index> (date of application: 01.02.2025).
2. Хмарний сервіс «Edu.iBuh.Online – BAS програми для навчальних закладів». URL: <https://edu.ibuh.online/> (дата звернення: 03.02.2025 р.).
3. Knudsen D.-R. Elusive boundaries, power relations, and knowledge production: A systematic review of the literature on digitalization in accounting. *International Journal of Accounting Information Systems*. 2020. № 36. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.accinf.2019.100441>.
4. Курган Н. В. Цифровий облік експортної електронної торгівлі малих підприємств України. *Маркетинг і цифрові технології*. v. 8, n. 3, p. 26-44, вер. 2024. DOI: 10.15276/mdt.8.3.2024.3.
5. Освітньо-професійна програма «Облік і аудит» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування»: наказ від 24.08.2024 р. № 229. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/1/opp-071-bak-oia-2024-2025.pdf> (дата звернення: 01.02.2025 р.).
6. Освітньо-професійна програма «Облік і аудит» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування»: наказ від 24.04.2024 р. № 105.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/1/opp-071-mag-oia-2024-2025.pdf> (дата звернення: 01.02.2025 р.).

7. Цифрова трансформація економіки України в умовах війни. Січень 2024 року/Національний інститут стратегічних досліджень. URL: https://niss.gov.ua/news/komentarij-ekspertiv/tsyfrova-transformatsiya-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny-sichen-2024?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 02.02.2025 р.).

Кучмійова Т.С.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики,
комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Слободян Т.А.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ІТС У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ БУХГАЛТЕРІВ

У сучасному світі інформаційні технології (ІТ) відіграють ключову роль в багатьох сферах, зокрема в освіті та професійній підготовці. Дистанційне навчання бухгалтерів не є винятком, і впровадження інформаційно-технологічних систем (ІТС) у цей процес значно підвищує його ефективність та якість.

Інформаційна система ІТС (ІС ІТС) розроблена спеціально для користувачів програм автоматизації бізнесу, зокрема для керівників, бухгалтерів, економістів, кадрових спеціалістів та ІТ-фахівців.

В ІС ІТС містяться актуальні новини, експертні коментарі та консультації щодо бухгалтерського, податкового та кадрового обліку. Також представлено рекомендації з оподаткування господарських операцій, покрокові інструкції для їх відображення у програмах автоматизації бізнесу, а також детальні настанови щодо складання бухгалтерської, податкової та іншої звітності, включаючи її подання до контролюючих органів через сервіс «FREDO Звіт» [1].

Система складається з кількох тематичних розділів, які постійно оновлюються в онлайн-режимі, а доступ до ІС ІТС можливий 24/7 без перерв на вихідні чи свята. Ця інформаційна система активно використовується у навчальному процесі вищих та середніх навчальних закладів, які готують спеціалістів технічних і економічних спеціальностей із застосуванням програм автоматизації бізнесу [1].

Основні переваги ІС ІТС [1]:

1. Авторитетність та унікальність. Матеріали розробляють професійні аудитори, методисти ІТС та розробники програм для автоматизації бізнесу.
2. Актуальність інформації. Експерти щоденно відстежують зміни законодавства, розробляють методики обліку господарських операцій, оподаткування та звітності. На основі цих методик програмісти оновлюють відповідні програми, а методисти готують матеріали для користувачів.
3. Комплексний підхід. ІС ІТС поєднує аналіз законодавства з практичним застосуванням у програмах автоматизації, що дозволяє користувачам отримувати повну та достовірну інформацію з обох точок зору.
4. Підвищення кваліфікації. Використання ІС ІТС сприяє постійному професійному розвитку, допомагає швидше вирішувати повсякденні завдання та ефективно працювати з програмним забезпеченням для автоматизації бізнесу.

Загалом, інформаційно-технологічний супровід – це комплексна підтримка, яку члени Всеукраїнської громадської організації «Спілка Автоматизаторів Бізнесу» (САБ) надають користувачам програмного забезпечення для автоматизації бізнес-процесів [2].

Надання підтримки користувачам таких програм здійснюється на основі договору ІТС. Оформити його можуть юридичні та фізичні особи, які придбали офіційну версію програмного